

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת ואתחנן - נחמו

כח הראיה

"אעברה נא ואראה... וראה בעיניך כי לא תעבור את הירדן הזה" (ג' - כ"ה, כ"ז). לכאורה צריך להבין, מה הועילה למשה רבנו הראיה לבד, והרי בגמ' סוטה (דף י"ד ע"א) כתוב, דרש רבי שמלאי, מפני מה נתאוו משה רבינו ליכנס לא"י? וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, וא"כ מה הועיל לו בכך שיראה את הארץ.

וכתב החתם סופר, 'כי ע"י ראיית עין את קדושת הארץ יקלוט עליו קדושת זכותא דא"י שהיה חסר לו עדיין, ומבאר שם החת"ס שמשם רבנו חשב שרק ע"י שיעבור לארץ ישראל, תוכל הראיה להשפיע עליו את קדושת ארץ ישראל, ולכן משה רבנו ביקש אעברה נא ואח"כ ואראה, אבל הקב"ה אמר לו 'רב לך קדושה וכבוד ותוכל לקבל קדושת א"י בראייתך בלי שתדרוך אדמתה'.

ובפירוש החסיד 'עב"ץ על אבות' (פרק ב' משנה י"ב) כתב 'ורבים הקשו, למה לא נתקבלה תפילת משה רבינו ע"ה כיון שנתחנן, ויש לומר, וכי המעט בעיניך ויראהו ה' את כל הארץ, משל למלך שנשבע שלא יאכיל לבנו ברבורים והוציא המיץ והשקהו, כך כוונת הכניסה הראיה, וכבר הראהו'.

ומכל זה יש ללמוד את הכח העצום שיש לראיה של האדם, ואמנם יש מודעות רבה על החלק של הסור מרע, ובאמת זה נוגע מאוד בימים אלו, ובימי בין הזמנים, שצריך להשתדל מאוד מאוד ללכת רק בדרכים כשרות, ולצאת רק למקומות שאין חשש מכשול בהם, ובני תורה צריכים לתכנן לפני כל יציאה על מה הם יחשבו ובמה הם יהיו עסוקים, ושלא יהיו בבחינת ועיניו משוטטות בכל...

אבל צריך לזכור שמדה טובה מרובה, וכמו שרואים כאן, שעל ידי ראיית ארץ ישראל שייך לקלוט 'קדושת זכותא דארץ ישראל', 'תכלית הכניסה הראיה', וא"כ כשרואים אנשים צדיקים או קוראים דברי תורה, בודאי ובודאי שזה משפיע קדושה עצומה על האדם.

והגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל סיפר, שבהיותו צעיר היה לו ישיבה בחדרה, ובאותו זמן לא היה מספיק רישום לילדים שנרשמו לחינוך החרדי, ורצו לצרף את הכיתה החרדית, יחד עם כיתה של ילדים שאינם חרדים, ובאו לשאול את מרן החזון איש זצ"ל, וענה החזון איש שאפשר לצרף אך יש לזה תנאי אחד, שהתמונות על הקיר יהיו של גדולי ישראל, ואם ההורים של הילדים שהם לא חרדים לא יסכימו לזה א"א לוותר על כך, ובאמת אותם הורים לא הסכימו, כי גם הם הבינו שאם יהיה תמונות של צדיקים על הקיר זה ישפיע על הילדים שלהם..., וזהו הכח של ראיית העיניים, שאפילו ילד קטן הוא מושפע ע"פ התמונות שהוא רואה.

ויש לנו ללמוד מזה, שחשוב מאוד שבכל בית יהיה תלוי על הקיר תמונות של גדולי ישראל, וזה ישפיע על הילדים כבר מגיל קטן, שידעו שהשאפה שלנו זה להיות כמו אותם צדיקים וגדולי ישראל.

.....

'ויתעבר ה' בי למענכם'

"ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי" (ג' - כ"ו). בפסוק לעיל (א' - י"ז) כתוב "גם בי התאנף ה' בגללכם...", והיינו שהקב"ה כעס על משה רבנו על עוון המרגלים, והקשה האור החיים הקדוש, שהרי לא מצינו שמשה רבנו נענש על חטא המרגלים.

ומבאר, שכתוב בגמ' סוטה (דף ט' ע"א) שאם היה נכנס משה לארץ והיה בונה בית המקדש לא היה הבית נחרב, שאין אומה ולשון נוגעת בו, וידוע מה שאמרו במדרש שהטעם שכתוב 'מזמור לאסף' ולא 'קינה לאסף' מפני שאנחנו מודים להקב"ה על שהשליך חמתו על עצים ואבנים, וא"כ יוצא שאם משה רבנו היה נכנס לא"י ובונה את בית המקדש, לא היה שייך שיחרב בית המקדש, ואז ח"ו היה גזירת כליה על שונאי ישראל במקום חורבן הבית, וא"כ יוצא שבגלל חטא המרגלים, שזה הגביר את כח הרע עד שבסוף נחרב בית המקדש, לכן מראש הקב"ה לא נתן למשה רבנו להיכנס לארץ ישראל, כדי שיוכל בית המקדש להיחרב, והנה בזה מבואר ג"כ לשון הפסוק כאן 'ויתעבר ה' בי למענכם', שזה למען עם ישראל.

.....

איסור בל תוסיף בהוספת מצוה

"לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם" (ד' - ב'). נחלקו הראשונים אם איסור 'בל תוסיף' הוא רק כשמוסיף עוד חלק במצוה עצמה, וכגון חמש פרשיות בתפילין, או גם באופן שמחדש מצוה חדשה לגמרי, ג"כ יש איסור של בל תוסיף.

רש"י כאן כתב 'לא תוסיפו - כגון חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין בלולב וחמש ציציות, וכן לא תגרעו', ומבואר דרש"י מפרש דאיסור של בל תוסיף היינו להוסיף חלק במצוה.

אמנם הרמב"ן הביא דברי רש"י, וכתב 'ולפי דעתי אפילו בדא לעשות מצוה בפני עצמה כגון שעשה חג בחדש שבדא מלבו כירבעם (מ"א י"ב - ל"ג) עובר בלאו', והיינו שגם באופן שמחדש מצוה עובר על בל תוסיף.

והנה הגמ' בראש השנה (דף ל"ג ע"א) ובעירובין (דף צ"ו) דנה אם לנשים מותר לסמוך על הקרבן אע"פ שהם פטורות, וכן לגבי תקיעת שופר אם מעכבין בידם מלתקוע, ורש"י פירש הגמ', שהספק הוא דכיון דפטורות הוי בל תוסיף כשמיקיימות מצות שופר או סמיכה.

ובמהרש"א (בראש השנה שם) תמה עליו, דאיסור בל תוסיף אינו אלא במוסיף על המצוה אך לא במחדש מצוה, ולכן המהרש"א מפרש הנדון בגמ' שם שהספק הוא משום שבות, דיש איסור בכל יו"ט לתקוע בשופר משום שבות, והספק לגבי סמיכה משום דמחזי כעבודה בקדשים, ע"ש, וכפירושו של המהרש"א כן מבואר בתוס' עירובין צ"ו, (ועי' שלטי הגיבורים בראש השנה שם), ועכ"פ מבואר שהמהרש"א למד שאיסור בל תוסיף הוא רק באופן שמוסיף עוד חלק במצוה, וכמש"כ רש"י כאן, ומשא"כ רש"י שם מפרש כמש"כ הרמב"ן כאן, ויל"ע.

נודה מאד לכל מי שיוכל לסייע בכיסוי הוצאות ההדפסה. להנצחות לע"נ וכיו"ב, נא לפנות למייל mdh036194741@gmail.com או בטל' 0527129867

וה**מנחת חינוך** (מצוה תנ"ד) נקט בפשיטות [כשי' רש"י כאן] שאין בל תוסיף אלא במוסיף על המצוה, אך לא במחדש מצוה חדשה שאינה בתורה כלל, וכמו שמצינו שחדשו חכמים מצות נר חנוכה ונט"י, וכ' דזה מבואר לפי הטעם שכתב החינוך שם, ע"ש.

ומצאנו דבר נפלא מהגר"א בספר **אדרת אליהו** (**דברים** פר' ראה פרק י"ג), דבאמת הלאו דבל תוסיף מוזכר ב' פעמים בתורה, פעם ראשונה כאן ב**פרשת ואתחנן**, שכתוב "לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם", ופעם שניה ב**פרשת ראה** (י"ג א') שכתוב "את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות לא תסף עליו ולא תגרע ממנו", וכתב הגר"א, שבפסוק בפרשת ואתחנן שכתוב בלשון רבים 'לא תוסיפו', משמע לא להוסיף על כללות המצות עוד מצוה, והיינו שלא לחדש מצוה חדשה נוספת, ואילו בפסוק בפרשת ראה שכתוב בלשון יחיד 'לא תוסיף עליו', משמע על כל מצוה ומצוה שציוייתי תעשנה ככל אשר אנוכי מצוך ולא להוסיף בה, וזהו הדין שלא לשנות את המצוה להוסיף בה. עכ"ד. והנה יש ללמוד מדברי הגר"א עוד, דהאיסור לשנות במצוה או לחדש מצוה חדשה, הם ב' גדרים של איסור, דהם ב' שמות של בל תוסיף בתורה, וזה נלמד מב' פסוקים, וא"כ יש לדון אם סותר בזה אף לשי' הרמב"ן, דלמד את ב' האיסורים של בל תוסיף מאותו פסוק בפרשתנו, וא"כ משמע דהכל גדר אחד, ויש לעיין בזה. **[הרב נחום ווייס שליט"א העיר לכל הנ"ל].**

.....

הבריאה משועבדת לתורה

"אנכי ה' אלקיך" (ה' - ו').

ב**מדרש בפרשת בראשית** מובא שהסיבה שהתורה התחילה [בראשית] באות **ב**'ת ולא באות אל"ף, כיון שאל"ף זה התחלה של המילה ארור, ומשא"כ ב'ת זה תחילת מילת ברכה, ואמר הקב"ה לאות אל"ף שבמתן תורה עשרת הדברות יתחילו באות אל"ף **[עי' ילקוט שמעוני שם ועוד]**.

ושאל **מרח** **בעל השבט הלוי** זצ"ל כיון שיש ענין שלא להתחיל באות אל"ף כי זה סימן לארור, מדוע בעשרת הדברות זה לא חסרון. וביאר, שכל החיסרון בזה, זהו דוקא בבריאת העולם, עוד קודם שעם ישראל קיבל את התורה, שהיא הנהגה של טבע בבריאה, אבל במתן תורה כשעם ישראל מקבל את התורה, שוב אין חשש מארור כי התורה זה מעל הטבע, והיא שומרת ומצלת מכל הקללות והארורים ח"ו, וידוע מש"כ ב**ירושלמי בנדרים** (פ"ו ה"ח) כתוב שהמצב של גוף האדם נקבע על פי קביעת בית דין את החודשים, ולומדים כן מהפסוק 'לקל גומר עלי', ע"ש

וב**ני הרב שמואל דוד** שליט"א הוסיף, שלכאורה יש להבין שאם האות האל"ף זה סימן לארור, מדוע האותיות מתחילות באות אל"ף, אכן הביאור בזה שהאותיות עצמם הם קודש קודשים, והם עצמם תורה, ובהם כאמור אין שייך ארור כלל, ורק לענין בריאה העולם היה צריך להתחיל בב'ת.

סיפר **ידידי הרה"צ רבי אלימלך בידרמן** שליט"א על קבוצה של בחורים שנסעו להתפלל בכותל המערבי, וכשחזרו, אחד הבחורים שכח את התפילין שלו באוטובוס, וכל מאמציו למצוא את התפילין עלו בשוא, לאחר כמה ימים החליטו חבריו לקבל על עצמם לעשות סדר מיוחד של עשר שעות בתענית דיבור לזכות מציאת האבידה, ואכן הם קמו מוקדם בבוקר, ומיד לאחר תפילת שחרית התחילו הבחורים ללמוד במרחץ רב למשך עשר שעות רצופות, לאחר שנגמר הסדר המיוחד התפללו הבחורים תפילת מנחה, לא עברה שעה ולפתע הבחור מקבל טלפון מנהג האוטובוס, שכעת הוא שם לב שמונח אצלו תפילין באוטובוס.

.....

קריאת שמו"ת בפרשת שמע ישראל

"שמע ישראל" (ו' - ד').

כתב **השו"ע** (ס"א ט') 'אסור לומר שמע ב' פעמים, בין שכופל התיבות שאומר שמע שמע בין שכופל הפסוק ראשון'.

וב**משנה ברורה** (ס"ק כ"ד) מביא שיש להחמיר גם מפסוק ראשון ואילך, שאין לכפול הפרשה ב' פעמים, ע"ש.

ויש לדון, איך בקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, אפשר לקרוא שמע ישראל ופרשה ראשונה ושניה, הרי ע"י קריאת השמו"ת כופלים את הפסוקים או הפרשיות ב' פעמים.

ו**כתב המאמר מורדכי** שם (סק"ה) דאף למי שנוהג לקרוא הפרשה כל פסוק ב' פעמים ואח"כ תרגום, מותר לו לנהוג כן אף שמע ישראל, והטעם, 'דלא שייך בזה לומר דמיחזי כמקבל ב' רשויות ח"ו, דשאני הכא שהרי קריאתו מוכחת עליו שהוא כופל כל הפסוקים וסירכיה נקיט ואזיל, גם לטעמא דמתלוצץ ושיהיה מגונה מיהא ליכא הכא', וכע"ז כתב **בכף החיים** שם.

וב**שו"ת בנין ציון** (ח"א תשו' ל"ו) כתב לחלק, דדוקא כשאומר דרך תחינה ובקשה או דרך שבח ותהילה, אז שייך לומר שאם כופל נראה ח"ו כב' רשויות, אבל מה שאומר דרך לימודו וקיום מצות קריאת שמו"ת אין בזה חשש כלל.

וב**חיי אדם** (כלל כ"א סעי' ו"ט) דן לגבי העומדים על המת בשעת יציאת נשמה, שנהגו לכפול פסוק שמע ישראל עד שתצא הנשמה, ובתחילה כתב שאפשר שיש למחות בידם, אך כתב שכיון שידוע שכוונתם כדי שתצא הנשמה באחד, א"כ הכל יודעים שאין כוונתם ח"ו לב' רשויות, וא"כ אין בזה קפידא.

.....

שלושה דברים שאדם צריך לחשוב בעצמו

"ואהבת את ה' אלקיך, בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (ו' - ה').

כתב **מרח החפץ חיים** זצוק"ל (**אהבת חסד** ח"ב פרק י"א בהערה) בלשונו הזהב - 'ושמעתי בשם גאון אחד שאמר שהאדם צריך לשער בנפשו שלשה דברים, אחד שאין לו אלא יום אחד לחיות, גם שאין לו אלא פרק משניות אחד או דף גמרא אחד מה שהוא עוסק בו עתה, גם שהוא ישראל אחד שהקב"ה מצווה על קיום התורה ובו תלוי קיום העולם, כי ע"ז שיחשוב שיש לו רק יום אחד לחיות יעשה כל מה שבכוחו בתשובה ומעש"ט ולא יניח הדבר עד למחר, גם ממה שיחשוב שאין לו אלא מעט ללמוד ממילא שוב לא יתעצל בזה, לאפוקי מהיצר שמרחיב הדבר בלבו ואומר לו כמה תהיה מוכרח עוד לעמול משך זמן רב עד שתגמור הסדר או המסכת וע"ז הוא מרפה ידו, גם ממה שיחשוב שעליו תלוי קיום העולם, יזדרז ביותר לאפוקי מהיצר שמטעהו ואמר לו בודאי נמצא אנשים אחרים מקיימי התורה כראוי ויתקיים העולם בשבילם...!'

ו**כתב עוד**, 'ולדעתי כל זה רמוז בתוה"ק בפרשת ק"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך..., והאיך תעשה עד שתגיע לזה והיו הדברים האלה - היינו אותו המעט שהוא לומד עתה. **אשר אנכי מצוך** - היינו שיחשוב בלבו שבעולם אין רק הקדוש ברוך הוא והוא. היום - היינו שאין לו רק יום זה לבדו. **על לבבך** - היינו השלשה דברים אלו יהיו לאדם על לבבו תמיד'.

.....

שבת נחמו

הנביא **בזכריה** (ח' - י"ט) אומר "כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמעדים טובים והאמת והשלום אהבו".

וביאר **מרח הגרי"ג אדלשטיין** זצ"ל **ראש ישיבת פוניבז'**, דידועים דברי הרבנו **יונה** (שער ב', ד') על מי שקיבל יסורים ועשה תשובה - 'וכאשר יקבל האדם את מוסר השם, ויטיב דרכיו ומעלליו ראוי לו שישמח ביסוריו, לפי שהועילוהו תועלות נשגבות, ויש לו להודות לשם יתעלה עליהם כמו על שאר ההצלחות...!', ולפ"ז ק"ו שעל כל הצומות שתכליתן לעורר את עם ישראל לתשובה וכמש"כ הרמב"ם, א"כ לאחר שנזכה ונעשה תשובה כראוי, עלינו יהיה להודות על הצומות שזה מה שגרם לנו לעשות את התשובה, וזהו הסיבה שהימים הללו יהפכו לימים טובים.

ויהי רצון שנזכה לראות בקרוב את הגאולה השלימה במהרה בימינו, אמן.

נתרם לעילוי נשמת

מרת **זיסל** בת ר' משה ע"ה.
ת. נ. צ. ב. ה.

לרפואת

הגאון רבי **חיים בן רעשא ריזל** ברמן שליט"א

לעילוי נשמת

הר"ר **שלמה** בן הגה"צ רבי יוסף צבי הלוי **דינר** ז"ל
נלב"ע ט"ז מנ"א תשנ"ד • **ת. נ. צ. ב. ה.**